

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

Kulude mõistlikkuse tõendamine

Piret Ilves

PRIA/ Toetuste arenduse osakonna teenusejuht

11.02.2025

Muutused LEADER skeemis

Võrreldes eelmise rahastusperioodiga on käesoleval perioodil oluliselt muutunud LEADER toetuskeemi põhimõtted.

- **Eelmisel perioodil:** taotleja tõendas oma projekti kulude mõistlikkust PRIA-le maksetaotluse esitamise etapis. KTRid võisid oma ülesannete täitmiseks hinnapakkumisi küsida ka toetuse taotlemise ajal.
- **Käesoleval perioodil:** taotleja tõendab kulude mõistlikkuse taotluste esitamise/kontrolli etapis ja selle alusel määrab PRIA taotlejale kindlasummalise makse, mille väljamaksmisel kuludokumente ei kontrollita.
 - Ei piisa üksnes sellest, et toetuse taotleja on saanud nõutaval arvul hinnapakkumusi, vaid toetuse summa võib määrata taotleja nõusolekul kindlaks ka PRIA, arvestades kõigi kulude mõistlikkuse hindamiseks ettenähtud reeglitega.
- Kindlasummalise makse skeem vähendab toetuse saajate halduskoormust maksetaotluse esitamise etapis - enam ei nõuta projekti elluviimise käigus tekkinud iga kulu dokumentaalset tõendamist ja PRIA ei vii läbi ka toetuse saaja kantud kulude detailset kontrollimist.

Küll aga peab olema **saavutatud lubatud tulemus/eesmärk** ja seda läbi toetustaotluses kirja pandud tegevuste elluviimise. Kui lubatud tulemust/eesmärki ei ole saavutatud, siis jääb kindlasummaline makse täies ulatuses välja maksmata.

Kulu mõistliku maksumuse väljaselgitamine

- Toetuse taotleja kohustus on välja selgitada toetatava tegevuse mõistlik maksumus ja põhjendus. See kehtib ka ettevalmistava töö puhul.
- Toetuse taotlejalt ootame, et kulude mõistlikkuse tõendamiseks vajalikud tegevused oleksid tehtud enne taotluse esitamist, sest taotlemisel tuleb juba esitada kõik määruses nimetatud tõendid kulude mõistlikkuse välja selgitamise kohta.
- PRIA on õigus kahtluse korral ise täiendavalt uurida ja võtta lisapakkumisi kulude mõistlikkuse tõendamiseks isegi juhul, kui taotleja on juba esitanud kolm hinnapakkumist. Võimalikud uurimismeetodid: googeldamine, lisa hinnapakkumuse küsimine, ekspertiisi tellimine jms.
- Taotleja ei tohi tegevusi alustada ja kulutusi teha enne tegevusrühmale taotluse esitamist.

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

Abikõlblikud on eelarveprojektis kavandatud **toetatava tegevuse elluviimiseks vajalikud** kulud s.h objekti tähistamisega seotud kulud, mis on **sihtotstarbelised, mõistlikud, majanduslikult soodsaimad, üksikasjalikult kirjeldatud ja vajalikud projektitoetuse eesmärgi saavutamiseks** (määruse § 25 lg 1, ELÜPSi nõue).

Sihtotstarbelised - Toetuse saaja kulutused, mida ta soovib toetuse abil teha, peavad olema sihitud sellele, et viia ellu üksnes toetuse tingimuste kohaselt lubatud tegevus. Sihtotstarbeline saab olla kulu, mis on seatud eesmärgi saavutamiseks vajalik.

Mõistlikud - Kulude mõistlikkuse tõendamine on kirjeldatud määruse § 26. Kindlaksmääratud summa määramise aluseks võtab PRIA reeglina odavaima hinnapakkumuse. Vaatamata eelmisele lausele on PRIA-l õigus ja kohustus kontrollida kavandatud kulutuste abikõlblikkust määruse § 25 lõikes 1 loetletud kriteeriumite vastu.

Majanduslikult soodsaimad - Avalike vahendite kasutamisel tuleb toetuse saajal hoiduda toreduslike kulutuste tegemise eest ja teha mõistlikke ja majanduslikult otstarbekaid valikuid, nii nagu ratsionaalselt kaalutlev ettevõtja toimiks oma vahendeid kasutades.

Näide PRIA praktikast – kaubaveoks soovitakse soetada ja vastavalt ümber ehitada reisijateveoks mõeldud sõiduk. Ainult juhul, kui taotleja suudab tõendada, et reisijateveoks mõeldud sõiduk koos ümberehitusega on odavam kõigist võimalikest kaubaveoks mõeldud sõidukitest, saab tegemist olla majanduslikult soodsaima viisiga tehtud kuludega.

Üksikasjalikult kirjeldatud - Loogiliselt peaks lähenema nii, et üksikasjalik kirjeldus ei saa olla üldsõnaline või ebamäärane.

Kulude mõistlikkuse tõendamine -taotleja, kes ei ole riigihankekohustuslane ja ei taotle toetust ühistegevustele (1)

- Kui toetatava tegevuse käibemaksuta maksumus **ületab 5000 eurot**, küsib taotleja **üksteisest sõltumatute asjakohaste** hinnapakkujate käest vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust (määruse § 26 lg 2).

Hinnapakumuste võrreldavus: selged ja arusaadavad nii HP sisu, kui arvandmete osas, matemaatiliselt õigesti arvutatud, investeringuobjekt peab olema esitatud mõõdetavates ja sarnastes ühikutes. Samuti peab esitatud HPI olema võrreldav pakutav investeringuobjekt ise, näiteks sama funktsiooniga seadmed. HPd ei ole võrreldavad kui kõik kolm ehituspakkujat ei ole loakohustusliku ehituse ehitamiseks õigustatud isikud.

Kui võrreldavuses kahtlus, küsime juurde pakkumiskutseid. Võrreldavaid pakkumusi saab siis kui pakkumuskutse on saadetud konkreetse lähteülesandega. Näiteks: kas küsida aknaid või aknaid koos aknapõskedega.

Üksteisest sõltumatud pakkujad: Avalikest registritest kontroll.

Asjakohased pakkujad: Kõige üldisemalt on hinnapakkuja asjakohane, kui ta tegutseb valdkonnas, mille tooteid ta müüb. Nt kui raamatupidamisettevõtte teeb hinnapakumuse ekskavaatori müügiks, tekitab selline tehing küsimusi (eriti juhul kui tegemist ei ole odavaima pakkumusega) ning taotlejal tuleb valmis olla küsimustele vastamiseks ja põhjendamiseks.

- Projektitoetuse taotleja võib küsida alla kolme hinnapakumuse, kui kolme hinnapakumust küsida **ei ole objektiivselt võimalik** (määruse § 26 lg 3).

Näiteks toetuse saaja põhjendab, et tegemist on unikaalse toote või teenusega ning rohkem pakkumusi ei ole võimalik saada. Eesti turul pakkujate puudumisel tuleb pakkumised võtta välismaalt (Euroopa turg). Kui on tegemist ehitamisega, peab olema kindlasti olema kolm HPd ja põhjendus, et selle ehitusfirmaga on varem tehtud koostööd ja ta on usaldusväärne, ei ole piisav põhjendus.

Kulude mõistlikkuse tõendamine -taotleja, kes ei ole riigihankekohustuslane ja ei taotle toetust ühistegevustele (2)

- Kui toetatava tegevuse käibemaksuta maksumus on **5000 eurot või sellest väiksem**, küsib projektitoetuse taotleja **asjakohase** hinnapakkuja käest vähemalt ühe hinnapakkumuse (määruse § 26 lg 2).
- Projektitoetuse taotleja ei või eelmises punktis nimetatud nõude eiramiseks jaotada osadeks tellitavat tööd või teenust, mis on vajalik sama eesmärgi saavutamiseks, ega soetatavat vara, mis on funktsionaalselt koos toimiv. Projektitoetuse taotleja võib jaotada toetatava tegevuse raames tellitava töö või teenuse või soetatava vara osadeks, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud (määruse § 26 lg 8).

Projektitoetuse saaja ei tohi HPd kunstlikult tükeldada väiksemateks osadeks kui kaup, teenus või töö on funktsionaalselt koos toimiv. Praktikas on ilmnenud juhtumeid, kus kavandatavaid tegevusi on jagatud väiksemateks alla 5000 euro maksumusega osadeks, et vältida kolme HP võtmist. Kunstliku tükeldamisega võib tegemist olla juhul, kui ühelt hinnapakkujalt on võetud mitmeid hinnapakkumisi, mis kõik jäävad alla 5000 euro ja kokku liidetuna ühe hinnapakkumuse peale ületaksid 5000 eurot.

Näited: Projektitoetuse saaja soovib osta komplekse teraviljakuivati, mille jagab eraldi seisvateks osadeks – teraviljakuivati ja ahi. Tegemist on küll eraldiseisvate osadega, kuid kasutada saab neid ainult koos, st nad on funktsionaalselt koos toimivad, ja seetõttu tuleb neid vaadata koos kogumina.

- Projektitoetuse taotleja ei või küsida hinnapakkumust endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 lg 1 tähenduses (määruse § 26 lg 7).

Hinnapakumuse peab sisaldama (määruse § 26 lg 4). :

- projektitoetuse taotleja nime,
- hinnapakkuja nime,
- registrikoodi,
- kontaktandmeid,
- hinnapakumuse väljastamise kuupäeva,
- töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust,
- käibemaksuta ja käibemaksuga maksumust,
- vajaduse korral tehniliste tingimuste loetelu, mis osutab tehnilisele spetsifikatsioonile.

Hinnapakumuseks võib olla nt **veebipoe väljatrükk** (nt pdf failina), **kuvatõmmis veebilehelt** või **muu dokument**, mis sisaldab vähemalt hinnapakkuja nime ja kontaktandmeid, hinnapakumuse väljastamise kuupäeva ning töö, teenuse või vara üksikasjalikku kirjeldust ning käibemaksuga maksumust ning vajaduse korral tehniliste tingimuste loetelu, mis osutab tehnilisele spetsifikatsioonile.

PÖLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

Ehitustööde puhul sisaldab hinnapakumuse lisaks eelmises punktis nimetatud andmetele ehitise kohta järgmiseid andmeid (määruse § 26 lg 5):

- ehitise nimetus;
- ehitise ehitisregistri kood;
- selle katastriüksuse katastritunnus, millel ehitise paikneb või millele kavandatakse ehitise ehitada;
- ehitise üldkulud ja vastava kululiigi olemasolu korral ehitise või välisrajatise kulu, aluse- ja vundamendikulu, kandetarindite kulu, fassaadielementide kulu, katusekulu, ruumitarindite kulu, pinnakatte kulu, tehnosüsteemi kulu, ehitusplatsi korralduskulu ja ehitusplatsi üldkulu.

Määruse seletuskirjast: Hinnapakumuste võrreldavuse tagamiseks peab ehitusloakohustusliku ehitustööde hinnapakkuja tegutsema ehitusvaldkonnas. Hinnapakkuja MTRi numbri olemasolu hinnapakumusel on tehniline teave ning kui seda seal ei ole, siis see on vajadusel tuvastatav majandustegevuse registrist.

Kulude mõistlikkuse tõendamine - taotleja, kes ei ole riigihankekohustuslane ja taotleb toetust ühistegevustele

- Projektitoetuse taotleja koostab ühistegevuse kohta **hinnakalkulatsiooni** koos kulude mõistlikkust selgitava põhjendusega ning kui kalkulatsioonist selgub, et ühistegevuse raames toetatava tegevuse km-ta maksumus ületab 1000 eurot, küsib projektitoetuse taotleja **vähemalt ühe kulude mõistlikkust tõendava dokumendi**, mis sisaldab teavet tellitava töö või teenuse või soetatava vara maksumuse ja koguse kohta (määruse § 26 lg 21).
- Projektitoetuse taotleja ei või küsida hinnapakkumust endaga seotud isikutelt TmS § 8 lg 1 tähenduses v.a juhul, kui taotletakse toetust **projektijuhtimisele** (määruse § 26 lg 71)

RHS § 5 tähenduses (s.h ka KTR):

- Projektitoetuse taotleja teeb enne projektitaotluse esitamist turu-uuringu riigihangete seaduse kohaselt ning pärast projektitaotluse esitamist korraldab hanke riigihangete seaduse kohaselt (määruse § 26 lg 9)

Riigihangete puhul on turu-uuringu reeglid sätestatud RHS §-s 10 ja turu-uuring peab olema läbi viidud enne toetustaotluse esitamist.

Millises vormis hankija turu-uuringu teeb, on tema enda otsustada. Turu-uuring võib olla lihtsalt teabepäringu vormis, mis sisaldab hankija vajaduste või eesmärkide kirjeldust ning küsimusi turuosalistele, mis puudutavad nt asjaomast hinnataset, ettevõtjate oskusi ja teadmisi, vahendeid, kvaliteedi tagamise meetmeid või suutlikkust rahuldada hankija või lõpptarbivate vajadusi. Teabepäringu esitamisel peab hankija selgelt väljendama, et tegemist ei ole riigihankega ega käsitlema päringus aspekte, mis on hilisema riigihankedokumendi osaks, nt kvalifitseerimise tingimused või pakkumuste hindamise kriteeriumid. Teabepäring ega selle vastused ei ole kummalegi poolele siduvad, mistõttu ei saa eeldada, et turuosalised soovivad oma lahendusi üksikasjalikult kirjeldada, kuna nad ei saa olla kindlad, et päringule järgneb lepingu sõlmimine.

Hankijale kaasneb igal juhul nii suulise kui kirjaliku turu-uuringu käigus peetud suhtluse ja väljastatud teabe dokumenteerimise kohustus.

Kui hanke kohustuslane läheb ise hinnapakkumusi küsima hinna mõistlikkuse välja selgitamiseks, siis hiljem kui ta hanke välja kuulutab on pakkujal juba eelis, et teab pakkumuse sisu ja tingimusi. RHS näeb võimaluse kõrvaldada turu-uuringus osalenud ettevõtja riigihankest.

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

Väljaselgitatud toetatava tegevuse mõistliku maksumuse põhjal koostab projektitoetuse taotleja **eelarveprojekti**, milles esitab andmed toetatava tegevuse kogumaksumuse ja abikõlblike kulude kohta, mis peavad olema põhjendatud, üksikasjalikult kirjeldatud, tuginema tegelikele asjaoludele ning olema vajaduse korral tõendatavad.

Toetuse taotleja kohustus on välja selgitada toetatava tegevuse mõistlik maksumus ja selle põhjal koostada eelarveprojekt.

Toetuse saaja ei pea hiljem teenust tellima või kaupa soetama nendelt hinnapakkujatel, kelle hinnapakumised said mõistliku maksumuse väljaselgitamisel määravaks.

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

Aitäh!

Piret Ilves

PRIA/ Toetuste arenduse osakonna teenusejuht

11.02.2025